

JULIA DZIWOKI

Uniwersytet im. Jana Długosza w Częstochowie

<https://orcid.org/0000-0002-3558-5251>

BEATA URBANOWICZ

Uniwersytet im. Jana Długosza w Częstochowie

<https://orcid.org/0000-0002-8534-2864>

ARCHIWUM KRAJOWE W OPAWIE, JEGO HISTORIA, ZBIORY I POLONIKA

THE NATIONAL ARCHIVES IN OPAVA, ITS HISTORY, COLLECTIONS AND POLONICA

ABSTRACT:

Archiwum Ziemskie Krajowe w Oprawie jest jedną z najstarszych tego typu placówek w Republice Czeskiej. W związku ze stale powiększającym się zasobem archiwalnym Opawa stała się centralnym historycznym archiwum dla morawsko-śląskiego i ołomunieckiego okręgu administracyjnego tych ziem. W instytucji tej znajdują się zbiory i materiały aktowe, ziemskie, miejskie, narodowe, sądownicze, polityczne, okupacyjne, kościelne, szkolne, związków, organizacji i stowarzyszeń społecznych. Należy zwrócić uwagę również na fakt bogatego zasobu dotyczącego roli i znaczenia diaspory polskiej na Śląsku opawsko-morawskim. Opawskie archiwum czynnie odpowiada także na zapotrzebowania współczesnych badaczy, ponieważ od 2007 r. rozpoczęło pracę nad digitalizacją i udostępnieniem zasobu na swoich stronach internetowych. Wpisując się tym samym w polsko-czeski dialog intelektualny, naukowy i kulturowy.

The National Archives in Opava is one of the oldest institutions of this type in the Czech Republic. Due to the constantly increasing archival resources, Opava has become the central historical archive for the Moravian-Silesian and Olomouc administrative regions these lands. In this institution there are collections and records, land, city, national, judicial, political, occupation, church, school, unions, organizations and social associations. One should also pay attention to the fact of the rich resource concerning the role and importance of the Polish diaspora in Opavian-Moravian Silesia. The Opava archive is also actively responding to the needs of contemporary researchers, as in 2007 it began working on digitization and making the resource available on its websites. Thus, entering into the Polish-Czech intellectual, scientific and cultural dialogue.

Śląsk Opawski obejmuje część północnych Moraw, we wschodnich Sudetach w paśmie Wysokiego i Niskiego Jesionka. W przeszłości przynależał on do Śląska czeskiego, austriackiego oraz do księstw opawskiego i karniowskiego, a także do biskupstwa nyskiego i ołomunieckiego¹.

Stolica tego regionu, miasto Opawa, należy do najstarszych osad na tym terenie, pierwsza wzmianka o niej pochodzi z XII stulecia. Ziemia Opawska (cz. Opavsko) wydzielona została z północnych Moraw i od 1318 r. uznana ostatecznie za odrębne księstwo, pozostające pod władaniem dynastii Przemyślidów. Jej losy toczyły się nieco inną drogą niż pobliskich ziem, gdyż ulegała silnej kolonizacji ze strony Niemiec, Czech i Moraw². Miasto położone było na szlaku handlowym (bursztynowym) i lokalnym wiodącym z Moraw na ziemie polskie. Opawa przez wiele wieków była stolicą samodzielnego księstwa w ramach Korony Czeskiej, a następnie cesarstwa austriacko-węgierskiego. Ponadto stwarzała dogodne warunki dla rozwoju rodzimego rzemiosła, przemysłu, sztuki i nauki. W mieście funkcjonowały: Uniwersytet Śląski, Instytut Śląski, Teatr Śląski, Muzeum Śląskie i Śląskie Archiwum Ziemskie³. Archiwum mieści się przy Dolnym Rynku w barokowym pojezuickim gmachu dawnego kolegium i przylegającego do niego kościoła pw. św. Wojciecha powstałych według projektu Nicolasa Brasci w latach 1676–1681. Budynek kolegium służył między innymi dla potrzeb gimnazjum oraz najstarszego założonego na ziemiach czeskich w 1814 r. muzeum przyrodniczego, gromadzącego wiele cennych książek przyrodniczych. Od początku XX stulecia funkcjonowała w nim biblioteka i czytelnia miejska, a także Śląskie Archiwum Ziemskie⁴. Ta ostatnia instytucja jest trzecim największym i najstarszym – po praskim i berneńskim – archiwum w Republice Czeskiej. Przechowuje około 80 km bieżących dokumentów. Pełni również funkcje historycznego archiwum czeskiej części księstw śląskich, Śląska austriackiego, a także północno-morawskiego okręgu terytorialnego oraz morawsko-śląskiego i ołomunieckiego okręgu administracyjnego⁵.

Podstawę zbiorów stanowiło archiwum śląskiej prowincji austriackiej, a od 1742 r. księstwa opawsko-karniowskiego. Początkiem tej instytucji w Opawie były prace archiwalne zapoczątkowane od 1849 r. przez Franciszka Tillera, który zbierał materiały o charakterze ziemskim datowane od XVI po XVIII w. Tiller urodził się w 1808 r. w Opawie i tam ukończył gimnazjum. Następnie studiował dzieje Śląska i Moraw na Uniwersytecie w Wiedniu. W 1850 r. powrócił do swego rodzinnego miasta, gdzie pracował jako urzędnik. Natomiast od 1855 r. był zatrudniony w archiwum w Pradze, dzięki czemu przejął cenne materiały zdeponowane później

¹ Szaraniec, L. (1995): *Śląsk Opawski. Historia i zabytki* (Katowice: Muzeum Śląskie), 5.

² Pietrzyk, I. (2008): *Kancelaria i dokument Przemyślidów opawskich w XIV i początkach XV wieku* (Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego), 9.

³ Szaraniec, L. (1995), 67.

⁴ Szaraniec, L. (1992): *Zabytkowe ośrodki miejskie: Górny Śląsk, Małopolska południowo-zachodnia, Śląsk Opawski, Dolny Śląsk* (Katowice: Muzeum Śląskie), 246.

⁵ Indra, B. (1971): *70-let Státního archivu v Opavě*. W: *Sborník Státního Archivu v Opavě (1968-1971)*, s. 75.

w Opawie. Wówczas w opawskim archiwum działał również Franz Kopetzki, profesor gimnazjalny, który opracował księgi miejskie, a ponadto zajmował się genealogią i historią Kościoła. Swoje prace ogłaszał w Wiedniu i w wydawanym we Wrocławiu od 1867 r. czasopiśmie „Dzieje Śląska”. Działalność naukową Kopetzki prowadził wspólnie z Franzem Kürschnerem, także absolwentem gimnazjum w Opawie i Uniwersytetu w Wiedniu, z którym wydał drukiem w 1865 r. opawskie rejestry archiwalne⁶.

W latach 70. XIX stulecia w historię i opracowywaniem materiałów archiwalnych zajmowali się profesorowie gimnazjum niemieckiego w Opawie, między innymi: Jan Lepař, Anton Peter, Antonín Vašek, Anton Heinrich, Václav Merkas, Franz Kürschner, Alfred Trassel i inni⁷. Później ich pracę kontynuowali między innymi Gottlieb Kürschner, Václav Prasek i inni. Natomiast Ziemskie Archiwum w Opawie ustanowiono w 1901 r. i funkcjonowało ono do lat 20. XX w. Od 1921 do 1938 r. archiwum nosiło nazwę Ziemskie Archiwum Śląskie. Jego pierwszym dyrektorem został profesor tamtejszego gimnazjum niemieckiego Gottlieb Kürschner, który zmarł w 1928 r. w wieku 82 lat w Opawie⁸. Po jego śmierci funkcję tę przejął również profesor gimnazjum, urodzony w Pilźnie w dniu 17 lutego 1860 r., Václav Hauer i pełnił ją do 1935 r.⁹ Wówczas w archiwum pracowali także od 1921 r. Jan Heima, a od 1927 r. Leopold Peřich. Ten ostatni był wykwalifikowanym pracownikiem po studiach specjalistycznych na Uniwersytecie w Pradze. W 1938 r. dr Peřich przeniósł część zbiorów z Opawy do Brana i Pragi. W wyniku niemieckiej okupacji Sudetów w 1938 r. archiwum było przekształcone w Reichsarchiv i znajdowało się pod zarządem powiatu Opawa, a jego oddziaływanie ograniczono do okupowanych Moraw i Wschodnich Czech. Ówczesnym jego dyrektorem – z upoważnienia Niemieckiego Ministra Spraw Wewnętrznych dr. Waltera Latzkiego – został Wolfgang Wann, a jego zastępcą dr Rudolf Fitz¹⁰. Minister Latzki 13 XI 1938 roku wydał rozporządzenie dotyczące budowy w Opawie Centralnego Archiwum Rzeszy. W związku z tym w 1944 r. oddano tam do depozytu materiały archiwalne ze Lwowa, Polski i Słowacji¹¹.

Na skutek działań wojennych, pożaru i bombardowania w maju 1945 r. bezpowrotnie utracono Księgi Królewskiej Rady w Opawie z lat 1743–1782, Księgi Miejskie Opawy 1788–1850 i Księgi Finansowe 1865–1938, a część archiwaliów przeniesiono z Opawy do różnych miast w Polsce, Czechach i na Morawach. W 1945 r. instytucja ta przejęła materiały po ustępujących okupantach z terenów

⁶ Franz Kürschner był synem prawnika, ur. w Niemczech 23.03.1840 r. Studiował na Uniwersytecie w Wiedniu, a następnie pracował jako adiunkt w archiwum austriackiego Ministerstwa Finansów. Odwołany z Wiednia w 1863 r., był profesorem gimnazjum niemieckiego w Opawie.

⁷ Indra, B. (1971), 75-83.

⁸ Indra, B. (1969): *Státní oblastní archiv v Opavě*. W: *Sborník Státního Archivu v Opavě* (1968-1971), 1-2.

⁹ *Státní Archiv v Opavě: Průvodce po archivních fondach*. Zpracoval Kolektiv pracovníků státního archivu v Opavě, Praha 1955, 8-9.

¹⁰ Wolfgang Wann – ur. na Morawach 25.04.1904 r. Był synem profesora gimnazjum. Aktywny w NSDAP od 1931 r.

¹¹ Indra, B. (1971), 75-83.

Czechosłowacji, Polski, Śląska austriackiego oraz zbiory z byłego Reichsarchiv i ekspozytury w Ostrawie. Funkcję dyrektora opawskiego archiwum przejął dr Adolf Turek, który przybył do miasta z Brna. W 1949 r. archiwum opawskie przemianowane zostało na Archiwum Powiatowe dla Ostrawy¹².

W związku z powiększającym się zasobem 7 kwietnia 1954 r. Opawa stała się centralnym historycznym archiwum dla ziem śląskich i podlegała Ministerstwu Spraw Wewnętrznych w Pradze. W tym okresie nawiązało współpracę z zamiejscowym ośrodkiem archiwalnym w Mistku. Natomiast od 1960 r. archiwum w Opawie podlega archiwum w Ołomuńcu¹³. W 1968 r. opawskie archiwalia stanowiły już 23 000 bm. materiałów¹⁴. W tym czasie archiwum w Opawie posiadało cztery działy: archiwum miejskie, sprawy polityczne i finansowe, cywilne, prawne¹⁵.

W opawskim archiwum znajdowały się materiały aktowe, ziemskie, powiatowe, miejskie, narodowe, sądownicze, polityczne, okupacyjne, kościelne, szkolne, związków, stowarzyszeń, organizacji społecznych i socjalnych, rodzinne, polskie, niemieckie, kulturowe, leśne, gospodarcze, policyjne, wojskowe, służby zdrowia, specjalne a ponadto fotografie i mikrofilmy, rękopisy, księgi, listy, mapy, plany, dyplomy¹⁶.

Najstarsze zbiory pochodzą z 1742 r. z księstwa opawsko-karniowskiego, bez Cieszyna i Niska. Natomiast od 1742 r. zespoły archiwalne dotyczą całego śląska austriackiego¹⁷. W zbiorach opawskich znajdują się akta miejskie, w tym testamenty, spisy ludności, księgi prawa, stanowe, ziemskie i kasowe od XIV po XIX w., z księstw opawskiego, karniowskiego, jawornickiego, cieszyńskiego. Ponadto materiały dotyczące Śląskiej Rady Konwentu z lat 1789–1803, Królewskiej Rady w Opawie – powołanej przez cesarzową Marię Teresę w 1742 r. – Ziemskiej Rady Śląskiej z lat 1850–1913, Ziemskiej Rady Szkolnej – powstałej w 1869 r., Rady Krajowej w Opawie, komisariatów policji. Kolejne archiwalia dotyczą spraw sądowniczych, wojskowych i służby zdrowia oraz konwentów augustinów, dominikanów, jezuitów i klarysek¹⁸.

W latach 1955–1957 do opawskiego archiwum przekazano materiały z Pragi, które znalazły się w nim na skutek umowy archiwalnej pomiędzy Polską a Czechosłowacją zawartej w latach 1932–1935. W jej wyniku dokumenty z archiwum w Polskim Cieszynie przekazano do Pragi, a następnie do Opawy. Dlatego też archiwum w Opawie zorganizowano pięć działów, a mianowicie archiwum rodzinne, miejskie, leśne, szkolne oraz dział ksiąg.

W 1960 r. do Opawy przeszły również zbiory archiwalne z Janowic, Rymanowa i Jawornika, oddziały te zachowały swoją samodzielność do 1956 r. Znajdowały

¹² Indra, B. (1969), 34.

¹³ Státní oblastní archiv v Opavě, s. 1-2.

¹⁴ Indra, B. (1969), 35.

¹⁵ Státní Archiv v Opavě: *růvodce po archivních fondach* (1955), 3-12.

¹⁶ Brzobohatý, J.: *Archivní Inventáře, katalogy a publikace Státního Archivu v Opavě*, 41-78.

¹⁷ Státní Archiv v Opavě: *Průvodce po archivních fondach* (1955), 8.

¹⁸ Turek, A.: Státní oblastní archiv v Opavě (1959): *Průvodce po archivních fondach*. Svazek 2 (Praha), 15-30.

się tam źródła dotyczące archiwum arcybiskupiego wcześniej przechowywane we Wrocławiu, a zdeponowane tam w 1931 r.¹⁹

W latach 80. XX stulecia w opawskim archiwum wyszczególniono już dwanaście działów tematycznych obejmujących sprawy miejskie, polityczne, policyjne, narodowe, sądowe, szkolne, kościelne w tym instytucji kościelnych, kościoła katolickiego, biskupstw i kapituły, archiwa prowincji zakonnych i klasztorów, archiwa rodzinne i rodowe, lasy miejskie, związki i organizacje, stowarzyszenia społeczne, organizacje tematyczne, zbiory specjalne. Ponadto zabezpieczono także materiały z archiwów w Ołomuńcu, Frydku-Mistku, Nowym Jiczynie, Ostrawie oraz Ministerstw Finansów CSRR, Przemysłu, Hutnictwa, Energetyki, Spraw Zagranicznych i Wewnętrznych oraz Zdrowia²⁰.

Do najbardziej interesujących zespołów dotyczących dziejów feudalizmu na tych ziemiach należy Slaský stavovský archiv, na który składają się dokumenty urzędów ziemskich, sądów, sejmu oraz księstw opawskiego, karniowskiego, cieszyńskiego i nyskiego z lat 1318–1850²¹. Szczególnie w odniesieniu do kancelarii Przemyślidów opawskich z XIV i XV stulecia w zbiorach archiwum w Opawie i jego oddziału w Ołomuńcu znajduje się dwadzieścia pięć oryginalnych dokumentów, a także odpisów sporządzonych przez F. Tillera²². Powyższe materiały znajdują się w zbiorach: Klariský v Opavě oraz Slezský stavovský archiv, Archiv města Opava, a także w aktach Arcibiskupství Olomouc i Metropolni Kapitula Olomouc²³.

Ważnym dla badania poklasztornego dziedzictwa są materiały zwiane z historią franciszkanów w Opawie i Karniowie, klarysek w Opawie, dominikanów w Opawie, które obejmują statuty klasztorne, wykazy braci zakonnych, listy generałów, inwentarze gospodarcze, dokumenty kapituły.

Archiwum w Opawie posiada także zbiory pojezuickie, czyli część dawnych archiwów jezuickich z Cieszyna, Opawy, Nysy i Nowej Soli²⁴. Obraz oddziaływania instytucji religijnych na Śląsku znakomicie dopełnia oświatowa i wychowawcza działalność ojców pijarów. Na spuściznę po nich składają się dokumenty szkolne, wykazy uczniów, wykłady i podręczniki szkolne (XVIII–XX w.), księgi dotyczące metodyki nauczania, świadectwa szkolne²⁵.

W Archiwum Ziemskim w Opawie znajduje się także obszerny i interesujący zbiór materiałów dotyczących diaspory polskiej na Śląsku morawsko-opawskim.

¹⁹ Státní oblastní archiv v Opavě (1961): *Průvodce po archivních fondach*. Svazek 4. Zpracovali Řeznicek, J./Haubertová, K./Rubic, A./Zuber, R. (Praha), 5-7.

²⁰ Sborník Státního Oblastního Archivu v Opavě 1975-1980 (Opava, 1982), 201-206.

²¹ Drkal, S./Donát, J. (1965): *Slezský stavovský archiv v Opavě 1318-1850*. Inventář (Opava).

²² Pietrzyk, I. (2008), 15.

²³ Pietrzyk, I. (2008), 176.

²⁴ W 1814 r. papież Pius VII dokonał odnowy zakonu Towarzystwa Jezusowego, które w dużym stopniu poświęciło się działalności charytatywnej i edukacyjnej. Świadczą o tym zespoły dotyczące jezuitów z Opawy z lat 1928–1950. W 1950 r. komunistyczne władze ówczesnej Czechosłowacji dokonały likwidacji klasztorów.

²⁵ Ziemskie Krajowe Archiwum w Opawie, Ivo Stratil, *Jesuité v Těšíně 1670-1773*, Inventář, Opava 1994.

Obejmuje on dokumenty na temat działalności związków i stowarzyszeń polskich, które w znacznym stopniu obrazują aktywność i rolę Polonii w życiu społecznym, politycznym, gospodarczym, oświatowym i kulturowym na ziemiach czeskich. Źródła dotyczą między innymi Związku Robotników Przemysłu Górniczego, Stowarzyszenia Polskich Robotników „Siła”, „Jedność”, „Łączność”, „Pomoc”, „Sokół”, „Braterstwo”, Związku Ludowego, Związku Katolików, Stowarzyszenia Spożywców dla Robotników i Rolników, Rady Robotniczej Polskiej Partii Socjalistyczno-Demokratycznej, Komunistycznego Związku „Naprzód”, Związku Zawodowego Robotników Rolnych i Leśnych, Polskiego Związku Szkolnego w Morawach, Stowarzyszenia Domu Robotniczego, Związku Inwalidów Wojennych, Stowarzyszenia Spożywców „Postęp”, Związku Nauczycieli Polskich, Towarzystwa Filozoficznego, Związku Górników, Związku Robotników Rolnych, Towarzystwa Oświaty Ludowej, Unii Górników, Towarzystwa Przyjaciół Harcerstwa, Kółek i czytelní rolniczych, Szkoły Ludowej, Towarzystwa Szkoły Ludowej, Kółek Katolickich, Klubów Sportowych, Ochotniczej Straży Pożarnej, Gminnej Rady Opiekuńczej, i innych²⁶. W zespole tym znajdują się statuty i regulaminy powyższych związków i stowarzyszeń, protokoły zebrań i walnych zgromadzeń, spisy członków organizacji polskich, korespondencja z władzami lokalnymi, tematyka wykładów wygłaszanych podczas spotkań²⁷. Ponadto cennym uzupełnieniem są materiały dotyczące Polaków zgromadzone w aktach okręgu morawsko-śląskiego, a dotyczące organizacji polskich, Armii Krajowej, Polskiej Policji Ludowej, Polskiego Związku Zachodniego, Klubów Polonii, Polskiej Partii Socjalistycznej, Macierzy Szkolnej oraz polskiej prasy, obywateli polskich i inne²⁸. Cenne są również materiały i sprawozdania ówczesnej czechosłowackiej policji związane z pobytem na emigracji Wojciecha Korfanteo, zdeponowane w Archiwum Ziemskim Krajowym w Oławie²⁹. W tym miejscu należy nadmienić, iż W. Korfanty, będąc na wychodźstwie, nawiązał kontakty polityczne z prezydentem Edwardem Benesem i premierem Milanem Hodzą³⁰.

Interesujące pod względem badań komparatystycznych są również zbiory bohemików w archiwach polskich, a mianowicie: w Archiwum Akt Nowych w Warszawie, Archiwum Głównym Akt Dawnych w Warszawie i Archiwach

²⁶ Ziemskie Krajowe Archiwum w Oławie, Policejní Reditelství V Mor. Ostrave (1912-1930), sygn. K. 1167-1905; K. 1167-1961; K. 1168-2718; K. 1169-175; K. 1169-291; K. 1169-568; K. 1170-1196; K. 1170-1262; K. 1170-1264; K. 1170-2181; K. 1171-177; K. 1171-221; K. 1171-366; K. 1171-538; K. 1172-1354; K. 1172-1548; K. 1162-2347; K. 1162-2347; 1162-574; K. 1162-729, K. 1162a-2323; K. 163-1187; K. 1163-8; K. 1171-366; K. 1171-221; K. 1170-1264; K. 1171-177; K. 1165-508 i inne.

²⁷ Przykładowo na zebraniu PPSD 29.08.1912 r. w Oławie Paweł Struż wygłosił wykład *Polskie szkolnictwo na kresach*. Por. Policejní Reditelství V Mor. Ostrave (1912-1930). PPSD, sygn. K. 1162a-2269.

²⁸ Ziemskie krajowe Archiwum w Oławie, Moravskoslezský Zemský Národní Výbor Expozitura, sygn. K. 148-244-351; K. 149-378-570; K. 151-176-315; K. 153-421-437.

²⁹ Ziemskie krajowe Archiwum w Oławie, Policejní Reditelství V Mor. Ostrave, sygn. 1/298 [bns].

³⁰ Urbanowicz, B. (2020): *Wojciech Korfanty. Współtwórca polskiej niepodległości*. W: Annales. Universitatis. Marie Curie-Skłodowska. Sectio F. Historia Sobiesiak, J.A. (red.), (Lublin), 107.

Państwowych: w Krakowie, Opolu, Nysie i we Wrocławiu³¹. Pokażne zbiory dotyczące interesującej nas problematyki posiada także Biblioteka Główna Uniwersytetu im. Jana Długosza w Częstochowie. Znajduje się w niej szerokie spektrum materiałów dotyczących studiów bohemistycznych, historii Czech, literatury czeskiej, stosunków polsko-czeskich, miejsca i roli naszych krajów w Europie Środkowej i Unii Europejskiej, stosunków sąsiedzkich i transgranicznych, wspólnej drogi do integracji europejskiej, wzajemnych relacji w budujących się nowych strukturach społeczeństwa obywatelskiego i demokratycznego. Ponadto leksykony, encyklopedie, słowniki (np. słownik dysydentów) i inne³².

Jak wynika z badań zjawisko globalizacji życia we współczesnym świecie sprzyja pogłębianiu się nauki, kultury i wiedzy w wielu jej dziedzinach. Dlatego też w tym miejscu należy wspomnieć, iż współcześnie na przełomie XX i XXI stulecia dokonały się wielkie zmiany w krajobrazie informacyjnym. Postęp technologiczny nie pozostał bez wpływu na działalność archiwalną. Zastosowanie nowych technologii informacyjnych i automatyzacja procesów archiwalnych zaowocowała powstaniem baz danych i serwisów informacyjnych archiwów udostępniających swoje zbiory online. Technologia, która umożliwia sporządzanie kopii dokumentów przy jednoczesnym zachowaniu jakości oryginału stała się digitalizacją³³. Szeroki zasięg i atrakcyjność oddziaływania kopii cyfrowych ma ogromny wpływ na ochronę i udostępnianie zasobów archiwalnych. Digitalizacja zasobu archiwalnego prowadzona przez archiwa państwowe uwzględnia oczekiwania różnych grup użytkowników a mianowicie: naukowców, genealogów, studentów, uczniów, nauczycieli oraz pasjonatów i badaczy dziejów. Procesowi temu poddawane są w szczególności księgi metrykalne, akty stanu cywilnego, dokumenty podmiotów administracji publicznej, a także archiwa rodzinno-majątkowe.

W związku z tym Archiwum Ziemskie w Opawie od 2007 r. rozpoczęło pierwsze prace nad digitalizacją materiałów. Obecnie opawskie archiwum cyfrowe zawiera ponad 18 milionów skanów i plików multimedialnych, w tym księgi metrykalne, fotografie, mapy, plany, kroniki nagrania audio i video. Zasób ten jest dostępny w językach czeskim, angielskim, niemieckim i polskim i ciągle jest rozbudowywany. Największy jednak zasób stanowią księgi metrykalne. Po 1945 r. wszystkie metryki zarówno katolickie, jak i ewangelickie z byłego regionu północnomorawskiego (Severomorawski kraj) zostały przewiezione do Archiwum Krajowego w Opawie. Od listopada 2009 r. większość metryk została udostępniona na stronach internetowych opawskiego archiwum. Natomiast od stycznia 2010 r. rozpoczęło udostępnianie przez internet wszystkich znajdujących się w jego zasobach akt metrykalnych z regionu śląsko-morawskiego, od najstarszych, datowanych od drugiej połowy XVI w. aż po 1910 r.³⁴ W związku z tym Archiwa w Opawie

³¹ Sborník Státního Oblastního Archivu v Opavie 1981-1985 (Opava, 1985), 34.

³² Katalog Biblioteki Głównej UJD w Częstochowie, www.bg.ajd.czyst.pl (dostęp: 16.02.2025).

³³ Kowalska, M. (2007): *Digitalizacja Zbiorów Bibliotek Polskich* (Warszawa), 9.

³⁴ W 2011 r. w opawskim archiwum cyfrowym można było już przeglądać 8793 księgi metrykalne ze Śląska Cieszyńskiego, Opawskiego i Moraw.

i Ołomuńcu udostępniają wyłącznie oryginały tych ksiąg, których kopie dostępne są w Internecie. Badacze mogą prowadzić poszukiwania na dwa sposoby: albo przez wpisanie kluczowego słowa w wyszukiwarkę pełnotekstową, albo przez wybranie z listy poszukiwanej miejscowości, a potem właściwej księgi. Można wpisać dane odnośnie do miejscowości, dat, rodzaju aktu oraz wyznania.

Archiwum Krajowemu w Oławie podlega 9 oddziałów: w Bruntalu z siedzibą w Krnowie, Frydku– Mistku, Jeseniku, Karwinie, Nowym Jiczinie, Ołomuńcu, Prościejowie, Przerowie i Szumperku.

Archiwum Powiatowe w Bruntalu zostało założone w 1958 r., a jego powstanie poprzedziło utworzenie archiwów powiatowych w Krnowie (cz. Krnovie) i Rymarzowie (cz. Rýmařovie).

Jako pierwsze w 1952 r. założono Archiwum Powiatowe w Krnowie, a w 1956 r. rozpoczęło działalność Archiwum Powiatowe w Rymarzowie. W 1960 r. połączono powiaty: Bruntal (cz. Bruntál), Krnov i Rýmařov. Archiwum powiatowe dla nowej dzielnicy Bruntal miało swoją siedzibę na zamku w Janowicach (cz. Janovice) koło Rymarzowa, a filie pozostały w Krnowie, w Bruntalu. Archiwum od początku lat 70. XX w. borykało się z problemem niewystarczającej powierzchni magazynowej. Wszelkie rozwiązania tej sytuacji miały charakter przejściowy, warunki przestrzenne archiwum pozostawały wciąż niezadowolające, a sytuacja stopniowo stawała się krytyczna.

W 1982 r. siedziba archiwum powiatowego została przeniesiona z zamku w Janowicach do Bruntalu, gdzie stopniowo przenoszono wszystkie materiały archiwalne. Wyjściem z niesatysfakcjonującej sytuacji w odniesieniu do archiwum stało się ostatecznie przejęcie i przebudowa budynku fabrycznego dawnego przedsiębiorstwa państwowego Karnola w Krnowie. W okresie od grudnia 2004 do lutego 2006 r. odbył się pierwszy z planowanych trzech etapów przebudowy dawnego budynku fabrycznego, który od 6 listopada 2006 r. oficjalnie stał się nową siedzibą archiwum powiatowego. W 2006 r. wszystkie archiwalia zostały przeniesione z Bruntalu do Krnowa, które doczekały się wreszcie właściwych warunków przechowywania.

Według stanu na 1 stycznia 2018 r. archiwum posiada 1784 zespołów o rozmiarze 5436 metrów bieżących akt. Jego zasób stanowią następujące materiały archiwalne: władz i organizacji administracji państwowej i miejskiej, szkół, instytucji kościelnych oraz cechów, firm, spółdzielni, stowarzyszeń, organizacji społecznych itp. działających w powiecie Bruntal.

Biblioteka archiwalna liczy ponad 15 000 woluminów i wiele tytułów czasopism, koncentruje się głównie na historii regionu, archiwistyce i historii Czech. Archiwum stale sprawuje nadzór nad archiwami zakładowymi powiatowych lub gminnych jednostek organizacyjnych oraz samorządu terytorialnego. W archiwum znajduje się pracownia udostępniania materiałów archiwalnych, czyli czytelnia, gdzie można prowadzić kwerendy³⁵.

³⁵ Zob. http://www.archives.cz/web/soka/bruntal/o_archivu/ (dostęp: 15.05.2021).

Archiwum Powiatowe we Frydku-Mistku (cz. Frýdek-Místek) jest instytucją, która od ponad pięciu dekad zajmuje ważne miejsce w kulturowej i historycznej świadomości mieszkańców powiatu frydecko-misteckiego. Zasób archiwum stanowi ponad 4000 metrów bieżących materiałów archiwalnych, które świadczą o długiej historii regionu. Od 1996 r. badacze mogą zapoznać się ze spuścizną przeszłości w nowym, specjalnie wybudowanym budynku archiwum przy ul. Bezručovej w Mistku, który ostatecznie zapewnił godne miejsce przechowywanym dokumentom. Zasób podzielony jest na zespoły archiwalne, z których podstawowymi są zespoły urzędów powiatowych (Urząd Powiatu Frydeckiego, Urząd Powiatu Misteckiego), a następnie Rady Narodowej Powiatu. Znajdują się tam również zbiory archiwów poszczególnych miast i gmin oraz księgi miejskie i terenowe 10 komitetów państwowych. Zasób ten jest interesujący zwłaszcza dla badaczy zajmujących historią regionalną, którzy znajdą tam zespoły: cechów, urzędów parafialnych, szkół, stowarzyszeń, instytucji finansowych i innych. Najstarszy dokument przechowywany w tym archiwum pochodzi z 1438 r. i został wystawiony przez Jana Čapka z Sána ówczesnego właściciela pobliskich Hukvaldów (cz. Hukvaldy). Ciekawa jest także kolekcja starych pocztówek i fotografii. Należy zauważyć, iż utworzono tam pracownię konserwatorską, która jest stale wyposażona i może już pochwalić się znakomitymi wynikami prac konserwatorskich. To archiwum jest stale odwiedzane przez studentów historii i regionalistów³⁶.

Państwowe Archiwum Powiatowe w Jeseniku (cz. Jeseník) składa się z jednokondygnacyjnego budynku centralnego, w którym znajdują się biura, pracownia udostępniania zbiorów, magazyn centralny, sala konferencyjna z recepcją oraz dwa przylegające do siebie skrzydła parterowe. W pierwszej znajdują się trzy magazyny, w drugiej zamykającej dziedziniec znajdują się dwa garaże i kolejna duża zajezdnia. Na pierwszym piętrze budynku centralnego archiwum posiada salę wystawienniczo-konferencyjną. Archiwum oferuje badaczom 1384,9 metrów bieżących materiałów archiwalnych o charakterze regionalnym, w zespołach takich jak: kasy starostwa powiatowego, powiatowego komitetu narodowego, fundusze gmin i pokrewne zespoły lokalnych komitetów narodowych. Jednym z kluczowych zespołów jest Archiwum Rodzinne Priessnitzów, które dostarcza wielu informacji na temat osobowości „wodnego lekarza” Vincenza Priessnitza, uzdrowiska w Gräfenberk (cz. Lázně Jeseník) i ogólnej historii wodolecznictwa. Dla badaczy historii regionalnej cenne są także spuścizny archiwistów i badaczy historii lokalnej. O trudnym okresie Jesenika w latach 1938–1948 świadczą zespoły naziistowskich partii i organizacji politycznych, zespół komitetu powiatowego KPZR i komitetu działania Frontu Narodowego. Bardzo ciekawe w zasobie są też zespoły dotyczące szkół, cechów, stowarzyszeń i instytucji finansowych. Udostępniono również badaczom zespoły wyznaniowe: diekańskie i parafialne zgromadzone w archiwum na podstawie umowy depozytowej z Kościołem rzymskokatolickim. We współpracy z Muzeum Historii Narodowej w Jeseniku archiwum wydało od 2000 r. zbiór etnograficzny *Jesenicko* oraz organizuje seminaria w ramach

³⁶ Zob. http://www.archives.cz/web/soka/frydek-mistek/o_archivu/ (dostęp: 15.05.2021).

spotkań św. Wacława. Archiwum odgrywa znaczącą rolę w działalności wydawniczej i wystawienniczej regionu³⁷.

W centrum Karwiny znajduje się Państwowe Archiwum Okręgowe, które posiada ponad cztery tysiące metrów bieżących akt, które dokumentują życie Karwiny we wszystkich jego sferach. Zasób podzielony jest według twórców zespołów – są to: zespoły powiatowych urzędów dawnych powiatów politycznych Frysztatu (cz. Fryštát), Cieszyna (cz. Těšín), później Czeskiego Cieszyna (cz. Český Těšín) i Bogumina (cz. Bohumin) oraz związane z nimi zespoły powiatowych komitetów narodowych. Zachowane są także szczegółowe informacje na temat historii instytucji i organizacji. Można tam znaleźć także zespoły: szkół, placówek medycznych, placówek kultury, dekanatów i parafii, różnych stowarzyszeń, instytucji finansowych i innych. Do najciekawszych archiwaliów należą średniowieczne dokumenty pergaminowe, konfirmacje królewskie i księgi miejskie. Najstarszy jest dokument pergaminowy z 18 lutego 1377 r., który potwierdza fundację księcia cieszyńskiego Przemysława II dla kościoła parafialnego we Frysztacie. Ciekawe dla badaczy są materiały z kilku kolekcji, a zwłaszcza z kolekcji pocztówek i fotografii. Istnieje również biblioteka archiwalna, która koncentruje się głównie podobnie jak inne na historii regionu, archiwistyce i historii Czech. Pracownicy Nadzoru nad Archiwami Zakładowymi Państwowego Archiwum Okręgowego (cz. Dohled nad firemním archivem Státního okresního archivu) udzielają pomocy metodycznej przy wykonywaniu obsługi akt, a także dokonują jej kontroli, selekcionują archiwa w postępowaniu brakowania materiałów archiwalnych, wydają niezbędne potwierdzenia w trakcie likwidacji spółek i tym podobne. Archiwum w Karwinie zajmuje się także wnioskami obywateli z zakresu ewidencji ludności, pomagają w uzyskaniu dokumentów dotyczących okresów zatrudnienia i nauki, restytucji spraw ziemskich lub majątkowych, zadośćuczynienia za niesłuszne uwięzienie lub prześladowania w czasie wojny oraz udostępnia im inne odpisy, wypisy oraz kopie materiałów archiwalnych³⁸.

Państwowe Powiatowe Archiwum w Nowym Jiczynie (cz. Nový Jičín) zgodnie z ustawą o archiwach sprawuje nadzór nad archiwami zakładowymi w państwowych jednostkach organizacyjnych, jednostkach samorządu terytorialnego, przedsiębiorstwach państwowych, szkołach w powiecie Nowy Jiczin, w mieście Klimkowice (cz. Klimkovice) oraz gminach: Wrzesina (cz. Vřesina), Olbramice i Zbysławice (cz. Zbyslavice). Pracownicy dokonują selekcji materiałów archiwalnych w procedurze brakowania akt, opiekują się materiałami archiwalnymi przejętymi twórców zespołów i ich poprzedników. Archiwum prowadzi ewidencję materiałów źródłowych, wykonuje także zadania dla okręgowego instytutu badawczego w dziedzinie archiwistyki, nauk pomocniczych historii i historii regionalnej oraz udostępnia około 2000 zespołów archiwalnych, które na początku 2018 r. stanowiły blisko 5850 metrów bieżących dokumentów. Znajduje się tam również biblioteka archiwalna, która posiada wiele tytułów czasopism

³⁷ Zob. http://www.archives.cz/web/soka/jesenik/o_archivu/ (dostęp: 15.05.2021).

³⁸ Zob. http://www.archives.cz/web/soka/karvina/o_archivu/ (dostęp: 15.05.2021).

poświęconych historii regionu, archiwistycy i historii Czech. Od 2000 r. archiwum mieści się w nowym budynku na obrzeżach Nowego Jiczyna, przy ulicy o nazwie K Archivu. Nadal jednak do niego należy budynek dawnej synagogi na Havlíčkově ulici, która służy jedynie jako magazyn. Dyrekcja archiwum ściśle współpracuje z kierownictwem Muzeum Ziemi Nowojiczyńskiej. Co roku obydwie instytucje publikują „Vlastivědný sborník Novojičína. Samostatně”. Samodzielnie i we współpracy z innymi instytucjami organizują też wykłady historyczne i etnograficzne dla zaproszonych gości³⁹.

Państwowe Powiatowe Archiwum w Ołomuńcu (cz. Olomouc) jest obecnie największym archiwum tej kategorii w Republice Czeskiej, gdyż posiada zasób liczący 7000 metrów bieżących materiałów archiwalnych. Przechowuje dokumenty lokalnych lub powiatowych twórców zespołów, którzy rozwinęli lub rozwijają działalność w powiecie ołomunieckim. Obejmuje to tereny dawnych okręgów administracyjnych Ołomuńca, Litowel – bez Konick i Šternberka, które zostały połączone podczas reformy administracji państwowej w 1960 r. Archiwum to – wraz z ołomunieckim oddziałem Archiwum Krajowego w Opawie – mieści się w nowoczesnym budynku, wybudowanym w 1997 r. według projektu architekta Pavla Pospíšila. Zasób tego archiwum dzieli się głównie na zespoły urzędów administracji państwowej (np. starostwa powiatowe, powiatowe komisje narodowe) oraz samorządu miejskiego lub gminnego (archiwa miejskie, archiwa gmin wiejskich). Inne grupy zespołów stanowią dokumenty sądów, prokuratur i notariuszy, instytucji gospodarczych (cechy, związki branżowe, spółdzielnie) oraz dokumenty twórców związanych z służbą zdrowia (szpitale, towarzystwa ubezpieczeniowe) lub z instytucjami oświatowymi i kulturalnymi (szkoły, teatry, kina), stowarzyszeń i innych organizacji społecznych. Należy jednak podkreślić, iż w Ołomuńcu znajdują się niezwykle bogate zespoły instytucji kościelnych (parafii, dekanatów), akta majątkowe ważnych osobistości regionu Moraw Środkowych oraz kolekcje (zbiór litografii i fotografii, zbiór map i planów). Do najcenniejszych jednostek inwentarzowych należą dokumenty (najstarszy przywilej miejski Uničova z 1223 r. jest jednocześnie najstarszym zachowanym dokumentem tego rodzaju na ziemiach czeskich), unikalny jest także zespół ksiąg miejskich (najstarsza to księga miejska ołomuniecka z 1343 r., a najcenniejsza jest słynna tzw. księga pamiątkowa Wacława z Jihlavy z 1430 r.) oraz część materiałów aktowych (np. fragmenty inwentarzy z lat 1426–1786 (1890) z Archiwum Miejskiego Ołomuńca)⁴⁰.

Państwowe Powiatowe Archiwum w Prościejowie (cz. Prostějov) jest od 2002 r. filią Archiwum Krajowego w Opawie. Liczy prawie 3700 metrów bieżących akt o proveniencji powiatowej i lokalnej. Najważniejsze z nich to zespoły urzędów państwowych szczebla powiatowego (Starostwo Powiatowe w Prościejowie, Rada Narodowa Powiatu Prościejowskiego), miast i gmin. Szczególne znaczenie ma Archiwum Miasta Prościejowa, w którym znajdują się również dwa archiwalne zabytki kultury Czech - księga miejska założona w 1392 r. oraz roczniki pisarza

³⁹ Zob. http://www.archives.cz/web/soka/novy_jicin/o_archivu/ (dostęp: 15.05.2021).

⁴⁰ Zob. http://www.archives.cz/web/soka/olomouc/o_archivu/ (dostęp: 15.05.2021).

miejskiego Bělkovského z Ronšova prowadzone od 1583 r. Do najcenniejszych dokumentów administracji miejskiej należy dokument Piotra z Krawarza (cz. Křavaře) z 1406 r. Ważne są również spuścizny, a zwłaszcza dr. Ondřeja Přikryla i dr. Bohuslava Krausa. Oprócz zabytków pisanych w archiwum przechowywane są również fotografie, plakaty, typariusze pieczęci i pieczęci. Należy zwrócić uwagę, iż znajduje się tam bardzo interesujący zespół, tzn. archiwum filmowe⁴¹.

Państwowe Powiatowe Archiwum w Przerowie (cz. Přerov) posiada obszar działania w okręgach administracyjnych gmin o rozszerzonych kompetencjach: Přerov, Lipník nad Bečvou, Hranice oraz do końca 2002 r. na terytorium powiatu Přerov. Archiwum posiada specjalistyczną bibliotekę z zakresu archiwistyki i historii regionu⁴².

Państwowe Archiwum Powiatowe w Szumperku (cz. Šumperk) jest od 2002 r. jednostką organizacyjną i filią Archiwum Krajowego w Oławie. Jego podstawową misją jest właściwe przechowywanie archiwaliów i zapewnienie ich dostępności dla badaczy. Archiwum nadzoruje również archiwa zakładowe u podmiotów prawa publicznego, dokonuje selekcji materiałów archiwalnych przeznaczonych do brakowania i wieczystego przechowywania. W swoich magazynach mieści prawie 2000 zespołów o łącznej powierzchni 3250 metrów bieżących. Są to różnego rodzaju dokumenty miast i gmin, cechów, dokumenty parafii i dekanatów, stowarzyszeń, spółdzielni, szkół, starostw powiatowych, a także ewidencje ludności. Najstarsze dokumenty w tym archiwum pochodzą z 1411 r., jak księga miejska z lat 1419–1562 czy przywilej cesarza Ferdynanda I Habsburga z 23 kwietnia 1562 r. Od 1998 r. archiwalia znajdują się w zrekonstruowanym trzypiętrowym budynku, który ma powierzchnię magazynową przygotowaną na 7500 metrów bieżących i zapewnia dziewięć miejsc dla badaczy. W budynku ściśle przestrzegane jest oddzielenie części przeznaczonej do użytku publicznego, części administracyjnej oraz powierzchni magazynów. W jego piwnicach są stanowiska digitalizacji oraz pomieszczenia do przyjmowania i sortowania dokumentów. Na II piętrze, do którego wchodzi się do budynku, znajduje się pracownia udostępniania zbiorów, pomieszczenia dozoru, biblioteka i dwa gabinety dla archiwistów, na III piętrze znajduje się sala wielofunkcyjna, gabinet dyrektora, sekretariat, świetlica pracownicza oraz dwa biura. Z tyłu każdej kondygnacji umieszczono magazyny wyposażone w klimatyzację, zapewniającą stałą wilgotność i temperaturę niezależnie od zewnętrznych warunków klimatycznych. Budynek jest zabezpieczony sygnalizacją alarmową oraz kamerami monitorującymi. Spełnia wszystkie wymagania dotyczące bezpiecznego przechowywania dokumentów i ich udostępniania naukowcom⁴³.

Reasumując, trzeba wskazać, że Archiwum Ziemiańskie Krajowe w Oławie jest jedną z najstarszych tego typu placówek w Republice Czeskiej. Pełni tę funkcję wobec morawsko-śląskiego i ołomunieckiego okręgu administracyjnego. W związku

⁴¹ Zob. http://www.archives.cz/web/soka/prostejov/o_archivu/ (dostęp: 15.05.2021).

⁴² Zob. https://www.archives.cz/web/soka/prerov/o_archivu/ (dostęp: 15.05.2021).

⁴³ Zob. https://www.archives.cz/web/soka/sumperk/o_archivu/ (dostęp: 15.05.2021).

ze stale powiększającym się zasobem archiwalnym Opawa stała się centralnym historycznym archiwum dla tych ziem. W instytucji tej znajdują się zbiory i materiały aktowe, ziemskie, miejskie, narodowe, sądownicze, polityczne, okupacyjne, kościelne, szkolne, związków, organizacji i stowarzyszeń społecznych, kulturowe, gospodarcze, wojskowe, medyczne, socjalne, a ponad to fotografie, rękopisy, listy, mikrofilmy, księgi, mapy, plany i dyplomy.

Należy zwrócić uwagę także na fakt bogatego zasobu dotyczącego roli i znaczenia diaspory polskiej na Śląsku Opawsko-Morawskim. Opawskie archiwum czynnie odpowiada także na zapotrzebowania współczesnych badaczy, ponieważ od 2007 r. rozpoczęło pracę nad digitalizacją i udostępnieniem zasobu na swoich stronach internetowych. Wpisując się tym samym w polsko – czeski dialog intelektualny, naukowy i kulturowy.

Bibliografia

Źródła archiwalne

Archiwum Ziemskie Krajowe w Opawie zespoły: Policejní Reditelství V Mor. Ostrave (1912-1930); Moravskoslezský Zemský Národní Výbor Expozitura;

Opracowania

- Brzobohatý, J.: *Archivní Inventáře, katalogy a publikace Státního Archivu v Opavě*.
Drkal, S./Donát, J. (1965): *Slezský stavovský archiv v Opavě 1318-1850*. Inventář (Opava).
http://www.archives.cz/web/soka/bruntal/o_archivu/ (dostęp: 15.05.2021).
http://www.archives.cz/web/soka/frydek-mistek/o_archivu/ (dostęp: 15.05.2021).
http://www.archives.cz/web/soka/jesenik/o_archivu/ (dostęp: 15.05.2021).
http://www.archives.cz/web/soka/karvina/o_archivu/ (dostęp: 15.05.2021).
http://www.archives.cz/web/soka/novy_jicin/o_archivu/ (dostęp: 15.05.2021).
http://www.archives.cz/web/soka/olomouc/o_archivu/ (dostęp: 15.05.2021).
http://www.archives.cz/web/soka/prostejov/o_archivu/ (dostęp: 15.05.2021).
http://www.euroregion-silesia.eu/show_text.php?id=pl-naj-czeskiej-cz%C4%99%C5%9Bci-euroregionu-silesia (dostęp: 15.05.2021).
https://www.archives.cz/web/soka/prerov/o_archivu/ (dostęp: 15.05.2021).
https://www.archives.cz/web/soka/sumperk/o_archivu/ (dostęp: 15.05.2021).
Indra, B. (1969): *Sborník Státního archivu v Opavě 1968-1971*, Opava 1971.
Indra, B. (1971): *70-let Státního archivu v Opavě*. W: *Sborník Státního Archivu v Opavě (1968-1971)* (Opava).
Indra, B. (1971): *Sborník Státního Archivu v Opavě 1945-1968*, Opava 1969.
Katalog Biblioteki Głównej UJD w Częstochowie, www.bg.ajd.czyst.pl (dostęp: 16.02.2025).
Katalog Biblioteki Głównej UJD w Częstochowie, www.bg.ajd.czyst.pl (dostęp: 15.05.2021).
Kowalska, M. (2007): *Digitalizacja Zbiorów Bibliotek Polskich* (Warszawa).
Müller, K. (2000): *Zemský archiv v Opavě s pobočkou v Olomouci* (Opava).
Okřeg Moravsko-Šlaski. Pelen vražen (Ostrava, 2016).

- Pietrzyk, I. (2008): *Kancelaria i dokument Przemysławów opawskich w XIV i początkach XV wieku* (Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego).
- Sborník Státního Oblastního Archivu v Opavě 1981-1985 (Opava 1985).
- Sborník Státního Oblastního Archivu v Opavě 1975-1980 (Opava 1982).
- Státní Archiv v Opavě (1955): *Průvodce po archivních fondach*. Zpracoval Kolektiv pracovníků státního archivu v Opavě (Praha).
- Státní oblastní archiv v Opavě (1961): *Průvodce po archivních fondach*. Svazek 4. Zpracovali Řezníček, J./ Haubertová, K./Rubic, A./Zuber, R. (Praha).
- Stratil, I. (1994): *Jesuité v Těšíně 1670-1773. Inventář* (Opava).
- Szaraniec, L. (1992): *Zabytkowe ośrodki miejskie: Górny Śląsk, Małopolska południowo-zachodnia, Śląsk Opawski, Dolny Śląsk* (Katowice: Muzeum Śląskie).
- Szaraniec, L. (1995): *Śląsk Opawski. Historia i zabytki* (Katowice: Muzeum Śląskie).
- Turek, A. (1959): *Státní oblastní archiv v Opavě. Průvodce po archivních fondach*. Svazek 2 (Praha).
- Urbanowicz, B. (2020): *Wojciech Korfanty. Współtwórca polskiej niepodległości*. W: *Annales. Universitatis. Marie Curie-Skłodowska. Sectio F. Historia*. Sobiesiak, J.A. (red.), (Lublin).

Słowa kluczowe: archiwum, Opawa, Republika Czeska, zasób archiwalny, materiały, źródła, akta, digitalizacja, udostępnianie, dialog naukowo-kulturowy

Keywords: archive, Opava, Czech Republic, archival resources, materials, sources, files, digitization, sharing, scientific and cultural dialogue